

A wide-angle photograph of a rural landscape. In the foreground, a grassy slope leads down to a dark, muddy dike. Several sheep are grazing on the grass. In the background, there are more fields, some with sheep, and a few buildings under a blue sky with light clouds.

Verkiezingsprogramma 2023 - 2027

CDA Waterschap Hunze en Aa's

ZODEN AAN DE DIJK

Definitief

Inhoudsopgave

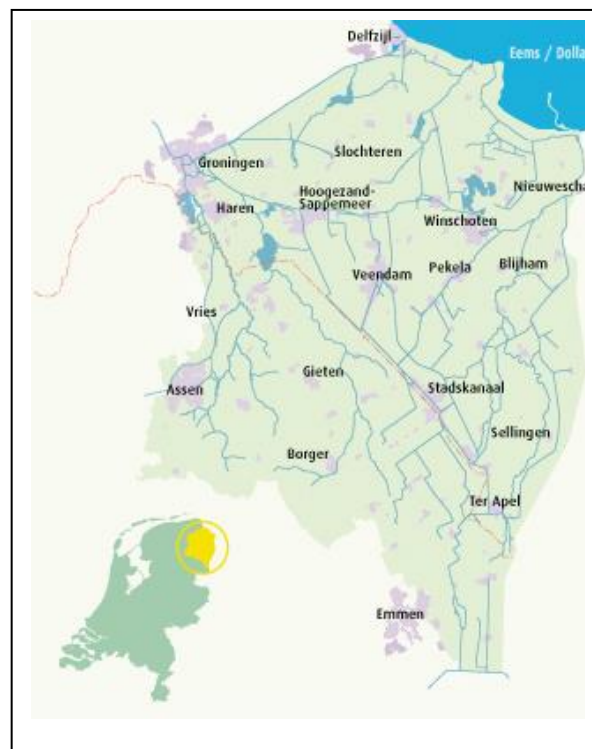
1.	Inleiding.....	3
2.	De CDA identiteit, wie zijn wij.....	4
3.	Voor een dijk van een Democratie.....	5
4.	Onze speerpunten.....	8
6.	We houden het water op peil.....	13
7.	We maken en houden het oppervlaktewater schoon.....	16
8.	We zorgen voor onze toekomstige generatie.....	19
9.	Waterschapslasten zijn betaalbaar.....	22
10.	Colofon en verantwoording.....	25

Het werkgebied van het waterschap Hunze en Aa's omvat (delen van) de volgende gemeenten:

Groningen: Eemsdelta, Groningen, Midden Groningen, Oldambt, Westerwolde, Veendam, Pekela, Stadskanaal

Drenthe: Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Emmen, Midden-Drenthe en Tynaarlo

Oppervlakte:	207.000 ha
Aantal inwoners:	420.000
Aantal kilometers waterloop:	3.525 km
Lengte zeedijken:	28 km
Lengte kanaaldijken:	700 km
Oppervlakte boezem:	ca. 2.200 ha
Aantal rioolwaterzuiveringen:	13
Lengte rioolwaterpersleiding:	385 km
Aantal rioolgemaal:	108
Aantal Iba's:	1.600

1. Inleiding

Nederland is een waterland. Of je nu aan de kust van Groningen woont of in Drenthe. Rivieren, beken, meren en kanalen en de beheersing van het water kenmerken onze cultuur. Lange tijd konden we de excessen van weer en water bedwingen. De afgelopen jaren is echter gebleken dat het water en de natuur soms sterker zijn dan onze ingenieus ontworpen waterwerken. We moeten ons beseffen dat de klimaatverandering om een adequate aanpak vraagt, voor de opgaven van vandaag en in de toekomst.

Er doet zich ook een nieuw fenomeen voor: in plaats van versneld afvoeren moeten we water langer vasthouden. Door langere perioden van droogte komt de voedselvoorziening onder druk te staan. Nog een probleem: we krijgen te maken met de vreemde (vervuilende) stoffen in het rioolwater, zoals bijvoorbeeld geneesmiddelen. Moeilijk afbreekbare stoffen komen uiteindelijk in het oppervlaktewater terecht en bedreigen de natuur en de drinkwatervoorziening. Ook blijkt dat rioolwater een belangrijke indicator is om COVID op te sporen en criminele drugs-activiteiten te ontdekken.

Het CDA is dan ook van mening dat onze waterschappen relevanter zijn dan ooit. Met onze kernwaarden rentmeesterschap, gespreide verantwoordelijkheid, gerechtigheid en solidariteit maken we een belangrijk verschil in het bestuur van ons waterschap. Het CDA voelt zich geroepen tot zorg voor de natuur en de voedselvoorziening voor nu en in de toekomst. Goed waterbeheer is daarom voor het CDA menens. Innovatie, bestuurlijk leiderschap, samenwerking met gemeenten en betrokken burgers en bedrijven is in deze tijd meer nodig dan ooit tevoren.

2. De CDA identiteit, wie zijn wij

CDA: Christen Democratisch Appèl.

Het CDA is een brede volkspartij, met steun onder alle bevolkingsgroepen. Het CDA heeft een vast geloof in democratische waarden. Wij gebruiken de joods-christelijke traditie als grondslag en inspiratiebron. De normen en waarden die hieruit volgen zijn onze leefregels.

Onze identiteit is vastgelegd in een aantal uitgangspunten en kernwaarden.

Zorg voor de aarde (rentmeesterschap)

Omdat wij verantwoordelijk zijn voor de generaties die na ons komen voelt het CDA zich geroepen tot zorg voor het behoud van grondstoffen, de natuur en cultuur. We hebben de aarde geërfd van onze (voor)ouders en te leen van de mensen die na ons komen. De klimaatverandering vraagt dat we verder kijken dan ons eigen belang en onze eigen tijd. Beheren en beheersen zijn niet voldoende. Om een betere samenleving achter te laten zijn inspanning, creativiteit en innovatie nodig. Ook bij ons waterschap.

Rechtvaardigheid (Publieke gerechtigheid).

De overheid is er om samenleven mogelijk te maken voor ons allemaal, waarbij ieder mens gelijkwaardig is. Het CDA vindt de rechtsstaat daarom een onmisbare voorwaarde voor de bescherming van onze menselijke waardigheid. Een betrouwbaar waterschap stelt duidelijke grenzen en geeft inwoners en bedrijven zekerheid. Een heldere en gedragen vergunningverlening moet bijvoorbeeld zorgen voor duidelijke handhaafbare kaders. Dit betekent dat wij keuzes maken waarmee we onze kleinkinderen met droge ogen kunnen aankijken.

Zorg voor elkaar (Gespreide verantwoordelijkheid).

Inwoners en bedrijven, ze leveren allemaal een unieke en maatschappelijke bijdrage aan de samenleving. Voor het CDA begint politiek en besturen daarom met de erkenning van maatschappelijke verantwoordelijkheid. Niet alles hoeft volgens regels en wetten te gebeuren. Inwoners en bedrijven weten vaak zelf hoe dingen op verantwoorde wijze, rekening houdend met hun omgeving, geregeld moeten worden zonder dat wetten overtreden worden.

Solidariteit.

Er moet betrokkenheid zijn tussen ouders en kinderen en tussen arm en rijk. We leven niet alleen voor onszelf, maar we zijn pas mens door met elkaar te leven. Het CDA zet in op betrokken inwoners om de onderlinge verbondenheid te versterken. Het waterschap zorgt voor de basis van onze veiligheid als het gaat om wateroverlast en voor voldoende en schoon water voor onze voedselvoorziening. De menselijke maat mag daarbij niet uit het oog worden verloren. Verbondenheid tussen organisaties is nodig om dit doel te bereiken. Dit betekent ook dat de sterke schouders de zwaarste lasten dragen.

3. Voor een dijk van een Democratie

De afgelopen jaren laaide de discussie over democratische vertegenwoordiging in de waterschappen weer erg op. Op het landelijk toneel is vooral de discussie rondom de geborgde zetels in de waterschappen prominent. Het CDA vindt dat geborgde zetels in de waterschappen een waardevolle toevoeging zijn. Op die manier borg je de kwaliteit van beslissingen in de waterschappen.

Soms voelen de waterschapsverkiezingen als een ondergeschoven kindje in het Nederlands democratisch stelsel. De gemiddelde kennis en interesse van Nederlanders is te laag. Om de democratie goed te laten werken moet het waterschap prominenter aanwezig zijn in de samenleving, op alle niveaus en voor alle leeftijdscategorieën.

Relatie met het onderwijs

Beschikbaar lesmateriaal en de mogelijkheid tot gastlessen in het waterschap is een goede zaak. Als CDA vinden we dat niet genoeg. Het waterschap moet nog pro-actiever zijn in het in aanraking brengen van jongeren met het waterschap. Het CDA streeft ernaar alle jongeren in het Groningse en Drentse gebied op de basisschool en/of middelbare school te leren wat het waterschap doet en te laten zien waarom het belangrijk is.

Het CDA ziet dat steeds meer schoolorganisaties willen werken vanuit een netwerkgedachte en daarom bijvoorbeeld contact zoeken met bedrijven. Het CDA ziet hier goede mogelijkheden om jongeren te betrekken bij de doelen van het waterschap. Daarbij kan gedacht worden aan het ondersteunen bij onderzoek naar kwaliteit van water; het al dan niet inzetten van vispassages e.d. De opleidingen Technasia (havo/vwo) en Technologie & Toepassing (vmbo) worden graag betrokken bij *echte* opdrachten. Dit is ook een mooie manier om leerlingen te betrekken bij het eigen leefgebied.

We willen:

- *dat het waterschap actief op zoek gaat naar samenwerkingen met (hoge)scholen en kennisinstituten. We maken daar voldoende middelen voor vrij*
- *dat jaarlijks een jeugdbestuurder wordt benoemd.*

Bewustwording.

Democratische bewustwording en het verwerven van meer kennis over het waterschap is niet alleen belangrijk voor jongeren. Ook de gewone Groninger en Drent moet meer zien en voelen wat het waterschap doet en waarom de waterschapsverkiezingen ertoe doen.

We willen:

- *dat het waterschap dichter bij de gemeenschap komt te staan. We moeten onderzoeken of en hoe samenwerking met lokale sport- of buurtverenigingen kan worden aangegaan. Dat kan bijdragen aan de zichtbaarheid van het waterschap en de bewustwording rondom de waterschapsverkiezingen*

Burgerparticipatie.

Het CDA wil zich inzetten voor burgerparticipatie in de waterschappen. Op deze manier streeft het CDA ernaar om het waterschap te brengen naar waar het hoort, met beide benen in de maatschappij!

We willen:

- *dat er vaste inspraakmomenten komen op verschillende makkelijk bereikbare locaties. Dat moet bijdragen aan een laagdrempelig waterschap dat de lijn met burgers kort houdt*
- *dat er specifiek voor jongeren ook gekeken wordt naar op hen gerichte activiteiten waar op een laagdrempelige manier de grotere uitdagingen en discussies in het waterschap worden voorgelegd*

Het waterschap is geen eiland.

Het waterschap opereert niet als losstaand bestuurlijk eiland, maar altijd in samenwerking met boeren, natuurorganisaties, gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat en vele andere organisaties, overheden en belangengroepen. Het is goed dat het waterschap verder kijkt dan alleen de eigen organisatie en samenwerkt om zo tot de beste resultaten te komen. Het CDA waardeert de brede samenwerking met andere organisaties, maar benadrukt wel dat het democratisch mandaat van volksvertegenwoordigers zwaar weegt. Een democratisch genomen besluit in het waterschap kan daarom niet zomaar terzijde worden geschoven in een samenwerking.

Voorbeeld van samenwerking in de waterketen:

2 waterschappen

14 gemeenten

2 drinkwaterbedrijven

- *Kwetsbaarheid verminderen.*
- *Kwaliteit verbeteren.*
- *Kosten verlagen.*
- *Duurzaamheid verhogen.*
- *Veiligheid vergroten.*

Water als ordenend principe.

Dit betekent een omkering van de verhoudingen tussen de waterbeheerder en de andere plannenmakers en gebruikers in het landelijk gebied. De waterbeheerder krijgt een andere rol, niet meer afwachtend maar proactief mede sturing gevend aan de ruimtelijke inrichting.

We willen:

- *samenwerken in de waterketen voortzetten*
- *water als ordenend principe stimuleren en toepassen*

4. Onze speerpunten

Droogte voorkomen.

Voor het CDA is een betrouwbaar waterschap belangrijk, waar inwoners, bedrijven en andere overheden vertrouwen in hebben.

We willen:

- *dat het waterschap er voor zorgt dat er voldoende oppervlaktewater in haar gebied aanwezig is voor drinkwaterbereiding, teelt van gewassen, industriële activiteiten en recreëren. Voorbeelden zijn:*
  - *water beter vast houden op daken en in sloten/vijvers in de wijk*
  - *de landinstroom van IJsselmeerwater optimaliseren en het oppervlakte vergroten.*
  - *alternatieven onderzoeken voor de aanvoer van IJsselmeerwater*
  - *effluent van de rioolwaterzuiveringen hergebruiken als industriewater*

Voorkomen wateroverlast.

Door de klimaatverandering staan we voor een belangrijke opgave voor de toekomst. We hebben te maken met zeespiegelstijging, hevige neerslag, maar ook met langdurige perioden van droogte en hogere temperaturen. Op basis van onderzoeken en simulaties wordt inzichtelijk gemaakt welke maatregelen voor de korte en langere termijn nodig zijn. Het CDA vindt het belangrijk dat overheden samen oplossingen en maatregelen nemen om overlast te voorkomen. We zien dit als een algemeen maatschappelijk probleem, waarbij de kosten voor een belangrijk deel ten laste van de Rijksoverheid moeten komen.

We willen:

- *succesvolle lobby naar Den Haag vanuit "Regionaal Bestuurlijk Overleg Noord"*
- *compensatie van verhard oppervlak met gemeenten bij wijkinrichting*
- *beter inzicht in riool-overstorten en afvoer van hemelwater*
- *afkoppelen van hemelwater van het riool*

Schoon water.

Ons oppervlaktewater voldoet nog niet aan de uitgangspunten van de Kader Richtlijn Water. Daarnaast komen er milieuvreemde stoffen in het water terecht. Denk aan geneesmiddelen, gewasbeschermingsmiddelen, maar ook reststoffen uit cosmetica en schoonmaakmiddelen. Deze stoffen vormen een gevaar voor het waterleven en drinkwaterbereiding. Met landbouw en natuur worden oplossingen gezocht voor kwaliteitsverbetering van het water.

We willen:

- *afspraken met de agrarisch sector om uitspoeling van schadelijke stoffen te verminderen*
- *met gemeenten afspraken maken over:*
  - *afkoppelen van regenwater van het riool*
  - *volume van riool overstorten inzichtelijk maken*
  - *riool overstorten nabij zorginstellingen sluiten*
- *geneesmiddelresten en schadelijke stoffen worden op termijn bij de zuivering verwijderd, kosten en rijksbijdrage worden inzichtelijk gemaakt*

Biodiversiteit.

Het CDA vindt een goede biodiversiteit voor flora en fauna belangrijk. Biodiversiteit versterkt de natuurlijke systemen en maakt ze veerkrachtiger. Daarnaast is het ook belangrijk voor onze economie en gezondheid. Zo zijn er voor veel bouwmaterialen, medicijnen en industriële grondstoffen biologische hulpbronnen nodig. Daarnaast hechten we ook veel waarde aan een groene en kruidenrijke omgeving. Het CDA is pas tevreden als de terreinen van het waterschap zijn veranderd in Drents-Gronings groen. Natuurlijk kan dit alleen als de veiligheid is gegarandeerd.

Wij willen:

- *nabij langs de zoute parels langs het Wad, maar ook andere ecologisch waardevolle gebieden, hoge vegetatie op de dijk om zo in het broedseizoen een veilige oversteek van jonge vogels te creëren*
- *dat onderzocht wordt hoe meer bloemrijke- en kruidenmengsels kunnen bijdragen aan een gevarieerde maar toch veilige bedekking van onze dijken*
- *de kanten van watergangen en maaipaden natuurlijk en gebruiksvriendelijk inrichten*

Maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen.

Voor het uitwerken van de noodzakelijke klimaatmaatregelen en het verwijderen van milieuvreemde stoffen is veel geld nodig. Het kan niet zo zijn dat het waterschap ofwel haar inwoners deze kosten volledig gaan dragen. Het CDA vindt het belangrijk dat het Rijk en provincie hieraan bijdragen.

We willen:

- *dat er voor de inrichting van de infrastructuur van het waterschap duurzame materialen en grondstoffen worden gebruikt*
- *dat eigenaren, omwonenden en andere overheden nauw betrokken worden bij de inrichting*
- *zoveel mogelijk grondstoffen hergebruiken en de werkzaamheden duurzaam uitvoeren*

Zorg voor onze omgeving.

Door peilverlagingen in het verleden is het debiet aan spuiwater richting de Waddenzee / Eems drastisch verminderd, ook de komst van automatische gemalen heeft deze ontwikkeling versterkt. Dichtslibben van de wadden havens dreigt, zoals bijvoorbeeld bij Termunterzijl. De recreatieve functie staat onder druk, de havens worden steeds minder bevaarbaar.

Het waterschap beheert verschillende waardevolle historische objecten. Een adequaat beheer en onderhoud is hiervoor nodig. Het benutten van fondsen hiervoor is een randvoorwaarde.

We willen:

- *dat het waterschap blijft zorgen voor een goede toegankelijkheid van de haven van Termunterzijl*
- *dat het waterschap goede zorg en adequaat beheer heeft voor haar cultureel erfgoed*

Haven van Termunterzijl

Historische sluis Termunterzijl

5. Wonen, ondernemen en recreëren

Door de klimaatverandering krijgen we te maken met extremere weersituaties. Lange perioden van droogte en hogere temperaturen. Extreme buien en wateroverlast, hogere zeespiegel en minder wateraanvoer vanuit de rivieren. We zullen anders met het waterbeheer moeten omgaan.

De kans op extreme weersituaties neemt toe als gevolg van klimaatverandering. Om inzicht te krijgen in de toekomstige maatregelen worden samen met provincie en gemeenten zogenaamde stresstesten uitgevoerd om de lokale risico's in bebouwd en onbebouwd gebied inzichtelijk te maken. Daarnaast hebben we te maken met de zeespiegelstijging en worden onze zeedijken en zo nodig uitwaterende gemalen daarop aangepast. Er zijn maatregelen nodig om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen

We willen:

- *dat onderzoek naar de noodzakelijke klimaatmaatregelen met provincie en gemeenten in zowel bebouwd gebied als in het buitengebied zorgvuldig wordt afgestemd en publiek inzichtelijk wordt gemaakt*

Dijken verstevigen.

Het CDA vindt het belangrijk dat we onderzoeken hoe we gebruik kunnen maken van alternatieve en duurzame materialen. Ook het omvormen naar meer biodiversiteit op de dijken wordt onderzocht en bij goed resultaat ingevoerd. Denk hierbij aan project de Brede Groene Dijk, waarbij naast biodiversiteit gebiedseigen grond wordt toegepast. Voor de uitvoering is het CDA voorstander van koppelkansen (samenwerking), waarbij delen door andere overheden en organisaties worden gefinancierd. Zo'n aanpak geeft het gehele gebied een boost. Uitgangspunt is een veilig dijken-systeem.

We willen:

- *onderzoeken of in de toekomst de slaperdijken onderdeel kunnen zijn van een dijkenstelsel waarin de primaire kering niet verder verhoogd wordt. Dit vergt een grondig gebiedsproces*
- *baggerspecie opwerken voor dijkversterking, bijvoorbeeld met Dollard slib*
- *onderzoek naar de haalbaarheid van ophoging van landbouwgrond in het veengebied met slib uit het Zeehavenkanaal van Delfzijl*
- *gebiedseigen grond gebruiken*

Water verdelen en vasthouden.

Het CDA zet zich ervoor in dat garantieafspraken voor een betrouwbare en eerlijke verdeling van het IJsselmeerwater voor het Noorden optimaal worden vastgelegd. Daarnaast zal moeten worden onderzocht op welke wijze de aanvoer van IJsselmeerwater wordt verminderd zodat we minder afhankelijk zijn van IJsselmeerwater.

We willen:

- *het water nog meer vast houden in ons gebied. Dit doen we technisch door toepassing van een adequaat systeem van peilbeheersing.*
- *beken en rivieren hermeanderen*
- *gezuiverd water van de rioolwaterzuiveringen als industriewater hergebruiken. Dit vermindert het risico op productiestop bij droogte*
- *onderzoek naar vernatting van veengebieden om bodemdaling tegen te gaan*
- *watergangen gangbaar en open houden voor recreatie, zoals (sport)vissen en varen*

Voorbeeld van een watergang waar het onderhoud beter moet.

6. We houden het water op peil

Het CDA zet zich in voor een zorgvuldig gebruik van water door iedereen. Voor de drinkwatervoorziening, de voedselvoorziening, bedrijfsmatig- en industrieel gebruik en recreatief gebruik.

Keur en legger.

Er zijn regels om bijvoorbeeld dijken te beschermen en om rivieren goed te houden. Deze staan in de keur. Een legger is een aanvulling op de keur. In een legger staat op welke plek bepaalde regels gelden en waar watergangen, duikers, poldergemalen, sluizen, rioolgemalen, zuiveringen en dergelijke zich bevinden. Het betreft ook de eigenaars en beheerders van deze objecten. Daarnaast legt het Waterschap op basis van peilbesluiten de gewenste waterpeilen (mNAP) per seizoen vast.

Het CDA vindt dat de uitgangspunten samen met de betrokkenen moeten worden vastgesteld en niet alleen voor de landbouw en industrie, maar ook voor de drinkwaterbereiding en het grondwaterpeil. Bij verschil in belangen wordt een zorgvuldige afweging gemaakt.

We willen:

- *dat iedereen op eenvoudige wijze de beschikbare informatie moet kunnen inzien. Ook in combinatie met de water- en riool informatie van de gemeenten*

Klimaatverandering en waterpeil.

De klimaatverandering heeft invloed op het peilbeheer. Het gaat om heviger regenval en langdurige perioden van droogte. Maatregelen zijn daarom nodig om water langer in eigen gebied vast te houden en verspillen tegen te gaan. Ook gaat het om voldoende capaciteit om het water naar zee af te voeren.

Het CDA vindt dat de kansen moeten worden benut om water in de bodem op te slaan. Hergebruik van water door de industrie en hergebruik van gezuiverd water uit de rioolwaterzuiveringen wordt gestimuleerd. Het waterschap helpt bij het op peil houden van voldoende water voor drinkwatervoorziening, het beschermen van de drinkwatervoorraad in de ondergrond.

We willen:

- *experimenten uitvoeren waarbij agrariërs zelf hun waterpeil beheren en water vasthouden voor drogere perioden*
- *onderzoek naar mogelijke subsidiebronnen hiervoor*
- *met bedrijven die veel drink- en/of oppervlaktewater gebruiken afspraken maken over hergebruik van water*

Afkoppelen regenwater van het riool.

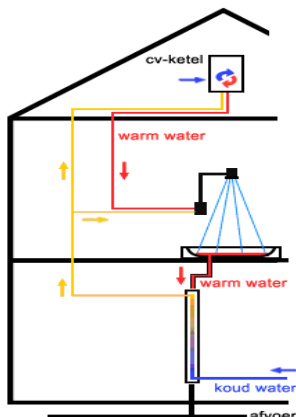
Het CDA wil dat voor een efficiënte zuivering en voor de klimaatverandering het regenwater door gemeenten zoveel mogelijk van het riool wordt afgekoppeld. Het CDA is voorstander van een "afkoppelfonds" voor een financiële bijdrage aan goede afkoppelplannen van gemeenten. De lozing van regenwater afkomstig van verhard

oppervlak, zoals wegen en daken, wordt dan bij voorkeur op nabijgelegen vijvers en sloten geloosd. Toename van nieuw verhard oppervlak moet worden gecompenseerd met uitbreiding van het oppervlaktewater. Het CDA vindt dat op plaatsen waar geen oppervlaktewater aanwezig is het regenwater moet worden geïnfiltreerd in de bodem

We willen:

- *vasthouden van regenwater bevorderen door groene daken en opslag in een regenton*
- *het huishoudelijk gebruik van regenwater voor bijvoorbeeld het toilet en de was stimuleren*
- *inzetten op een tegelarme tuin die regenwater beter kan vasthouden. We vinden dat hiervoor permanent moet worden ingezet op voorlichting en stimuleringsprogramma's*
- *dat gemeenten meer regenwater afkoppelen zodat ze het water in hun eigen sloten en vijvers houden in plaats van af te voeren naar onze rioolwaterzuiveringsinstallaties*
- *permanente en heldere voorlichting aan inwoners over afkoppelen, vasthouden en infiltreren van regenwater*

Voorbeeld afkoppelen en opvang van regenwater.

Bodemdaling.

De laatste jaren nemen de problemen als gevolg van bodemdaling verder toe. De oorzaken hiervan zijn winning van delfstoffen (aardgas/zout) en de oxidatie van het veen. Bij het winnen van aardgas en zout zijn de veroorzakers (NAM; Nedmag; Nobian (Akzo) verantwoordelijk voor de kosten van herstel en mitigatie. Zo nodig moet het budget van het fonds bodemdaling daartoe worden aangevuld.

We willen:

- *dat schade aan infrastructuur van het waterschap door aardbevingen in alle gevallen door de NAM of het Rijk vergoed dient te worden*

In gebieden met veenoxidatie zal in overleg met provincies, gemeenten, agrariërs, natuurbeheerders en omwonenden bezien worden welke maatregelen nodig zijn. Bodemdaling door veenoxidatie is een proces wat al sinds het jaar 1100 bezig is en wordt

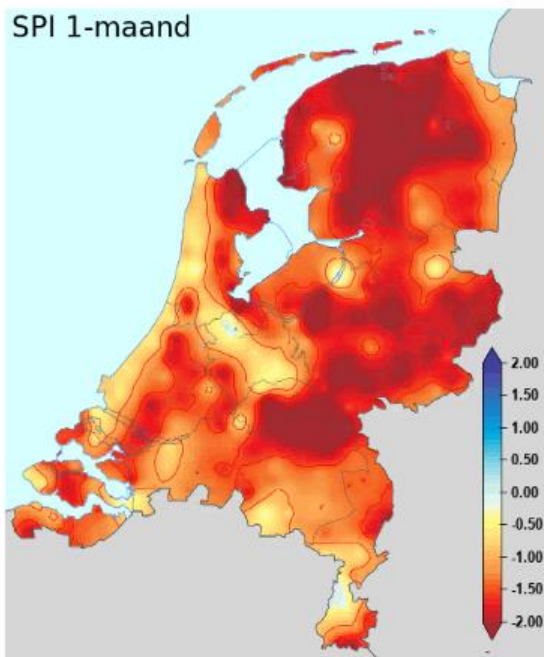
versneld door grote drooglegging. Het is een algemeen maatschappelijk probleem dat gezamenlijk moet worden opgelost.

We willen:

- flexibele stuwen voor het vasthouden van water
- peilverhoging in meren (berging)
- zo mogelijk vernatten van veengebieden

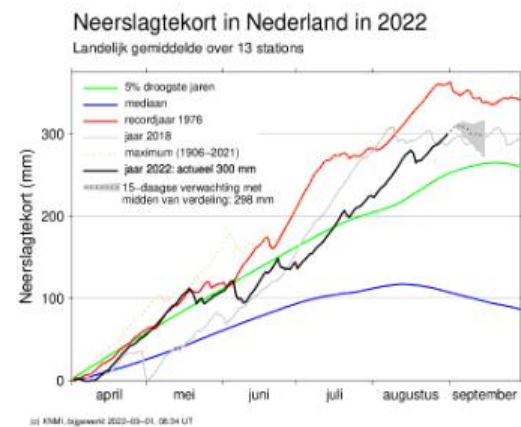
Weer

SPI 1-maand

SPI 1 (neerslagindex), dagelijks geactualiseerd
Bron: KNMI

Komende dagen neemt de kans op neerslag in zowel het stroomgebied van de Rijn als de Maas toe. Tussen 30 augustus en 8 september wordt er circa 20-35 mm verwacht in het stroomgebied van de Rijn en het benedenstroomse deel van de Rijn. In de Alpen wordt circa 40-70 mm verwacht voor deze periode. Vanwege het buiige karakter van de neerslag kunnen de lokale verschillen groot zijn. Tot en met komend weekend liggen de maximumtemperaturen vaak tussen 23 en 27°C. Daarna dalen deze naar 20-25°C.

Neerslagtekort, dagelijks geactualiseerd
Bron: KNMI*

<https://waterberichtgeving.rws.nl/owb/droogtemonitor/2>

7. We maken en houden het oppervlaktewater schoon

Schoon oppervlaktewater is vooral van belang voor onze drinkwaterbereiding, voor land- en tuinbouw, recreatie en voor planten en dieren. Het CDA wil een gezond water leefmilieu en zet zich daarom in voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit. Kortom: Het CDA zal blijven werken aan natuurlijk en ecologisch gezond water. Het is in ieders belang dat planten en dieren in het water kunnen blijven leven. De nadruk ligt hierbij op de vermindering van vervuilende stoffen zoals stikstof en fosfaat. Ook het terugdringen van andere vervuilende bronnen zoals gewasbeschermingsmiddelen en geneesmiddelresten verdient de aandacht. Hierover gaan we in overleg met de agrarische sector, industrie en andere overheden. Op deze wijze werken we aan het behalen van de doelen die in de Kaderrichtlijn Water en de nitraatrichtlijn zijn opgenomen. In het verlengde hiervan gaan we ook aan de slag met de natuur- en klimaatdoelen die zijn opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Zuiveren rioolwater.

Het waterschap zorgt voor een goede waterkwaliteit door het zuiveren van het rioolwater van huishoudens en bedrijven in het beheergebied. Toch heeft de lozing van een rioolwaterzuivering (rwzi) nog invloed op het oppervlaktewater. Het gezuiverde water moet daartoe blijvend voldoen aan Europese en landelijke normen en richtlijnen. De stad Groningen heeft de afgelopen jaren een behoorlijke groei gehad en dit zal de komende jaren niet afnemen. Ook de afname van inwoners in de omliggende steden en dorpen is gestopt en mede door krapte op de huidige woningmarkt is een groei waar te nemen.

We willen:

- *dat voor mogelijke toekomstige uitbreiding van de rwzi Garmerwolde een routeplan wordt gemaakt*
- *kansen voor verder centraliseren van rioolwaterzuiveringen benutten, zoals bijvoorbeeld de rwzi Scheve Klap aansluiten op de rwzi Delfzijl*
- *dat de afzetmogelijkheden van industriewater mede leidend zijn voor rwzi-locaties. Voorbeeld: de industriewater zuivering bij de rwzi Garmerwolde*
- *dat samen met gemeenten wordt gewerkt aan een betere afstemming tussen de riolering- en zuiveringstaak. Frequentie en volume van overstorten worden inzichtelijk gemaakt*
- *dat daar waar nog gemengde rioolstelsels liggen schoon regenwater (in samenwerking met gemeenten) afgekoppeld wordt en niet langer afgevoerd naar de rioolwaterzuivering. Dit is mede van belang met het oog op de frequenter en heviger buien ten gevolge van klimaatverandering*
- *dat er actief naar duurzame oplossingen wordt gezocht voor het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater*
- *rioolwaterzuiveringen voorbereiden voor het verwijderen van medicijnresten*
- *met de agrarische sector samenwerken om de emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen: Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)*

Dit heeft gevolgen voor de capaciteit van de rioolwaterzuiveringen. De maatregelen die hiervoor op enig moment nodig zijn moeten inzichtelijk worden gemaakt. Ook verder afkoppelen van regenwater van het riool kan hierbij helpen.

Uitworp riooloverstorten verminderen.

Het CDA constateert dat er geen of onvoldoende inzicht is in de belasting van riool overstorten op oppervlaktewater, zoals vijvers en sloten. Dit kan, naast verontreiniging met geneesmiddelen en milieuvreemde stoffen, stankoverlast en woekerende waterplanten tot gevolg hebben. Het CDA vindt dat inzicht in de hoeveelheid en het effect van ongezuiverd rioolwater en de afstroming van regenwater van vervuilde oppervlakken nodig is. Op basis hiervan kunnen maatregelen worden genomen.

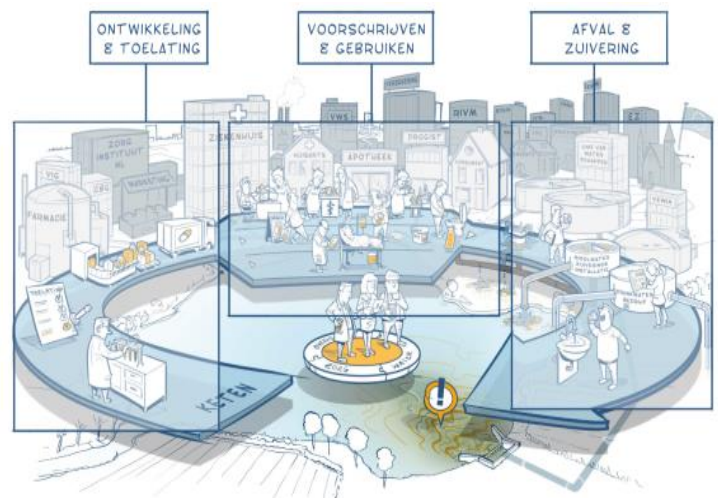
Voorbeeld riool overstort op vijver.

We willen:

- stinkende en door waterplanten overwoekerde vijvers voorkomen en vinden dat omwonenden en kinderen moeten weten dat op hun vijver een overstort zit
- dat overstorten die dicht bij zorgcentra zitten worden afgesloten om verspreiding van geneesmiddelen te voorkomen

Verontreiniging met milieuvreemde stoffen.

'Nieuwe' verontreinigingen, zoals medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën staan de komende jaren hoog op de agenda. Voorkomen moet worden dat deze stoffen via het afvalwater in het oppervlaktewater terecht komen. Hiertoe wordt in nationaal Unieverband en ook in Europees verband samengewerkt. Verontreinigingen in het watermilieu kennen vaak geen grenzen. Uiteraard wordt ook met gemeenten en drinkwaterbedrijven hierover afgestemd.

Gezamenlijk aanpak geneesmiddel resten.

We willen:

- voorkomen dat geneesmiddelresten en schadelijke stoffen in het oppervlaktewater terecht komen
- bewustwording en goede voorlichting hierover naar onze inwoners en zorginstellingen
- onderzoek naar de wijze waarop dit het beste kan. B.v. het "REGAIN" project op rwzi Garmerwolde (op welke wijze kunnen geneesmiddelen worden verwijderd)
- dat geneesmiddelresten en schadelijke stoffen op termijn bij de zuivering worden verwijderd; kosten worden inzichtelijk gemaakt
- dat de kosten voor maatregelen op de rwzi worden vergoed uit een Rijksbijdrage en/of een bestemmingsbelasting op geneesmiddelen

Vispassages.

De ingangen van zee naar het binnenland zijn de afgelopen jaren vis passeerbaar gemaakt. Veel is, samen met de sportvisserij Groningen-Drenthe, al gebeurd, maar we zijn er nog niet. Het CDA vindt het belangrijk om kansen te benutten om stuwen te vervangen door vistrappen. Ook bij het herstellen van het meanderen van beken zijn naast het vasthouden van water mogelijkheden voor vistrappen..

Het CDA vindt het belangrijk om watergangen duurzaam in te richten en waar mogelijk vispassages aan te leggen. Dit zorgt, behalve voor meer waterberging, voor een grotere variatie aan flora en fauna, gezonde populaties en een gezonder milieu. Denk daarbij een de broedbieden van de aal, brasem, en zeebaars.

Voorbeeld van een vispassage.

We willen:

- watergangen duurzaam inrichten en zo nodig vispassages aan leggen. Dit zorgt, behalve voor meer waterberging, voor een grotere variatie aan flora en fauna, gezonde populaties en een gezonder milieu. Denk daarbij een de broedgebieden van de aal, brasem, en zeebaars

8. We zorgen voor onze toekomstige generatie

Rioolwater is niet alleen een onderdeel van de waterkringloop (oppervlaktewater, drinkwater, afvalwater, oppervlaktewater), maar ook onderdeel van de voedselketen (agrarisch product, voedsel, afvalwater, meststof). Rioolwater bevat energie en grondstoffen. Het CDA is voorstander om dit optimaal in te richten en te benutten..

Hergebruik grondstoffen.

Afvalwater en zuiveringsslib bevatten energie. Aan de andere kant is voor de zuivering van rioolwater veel energie nodig. Het CDA vindt dat het opwekken van energie uit afvalwater en zuiveringsslib optimaal moet worden benut. Dit wordt aangevuld met zon- en windenergie op waterschap locaties waar dit mogelijk is. De grondstoffen uit het afvalwater en zuiveringsslib worden zoveel mogelijk teruggewonnen en hergebruikt. Daartoe werkt het waterschap samen met andere partijen aan innovatieve technieken.

Duurzaamheid en doelmatigheid gaan hierbij hand in hand. Het CDA wil investeren in innovatie voor de dag van morgen.

We willen:

- terugwinnen van grondstoffen stimuleren door in samenwerking pilots uit te voeren om grondstoffen terug te winnen, zoals bijvoorbeeld vezelresten uit zeefgoed; productie van minerale meststof "Struviet" (Magnesium-Ammonium-fosfaat), bioplastics.
- grondstoffen terugwinnen uit grofvuil en zuiveringsslib
- verlies van grondstoffen uit riool overstorten verminderen. Dit uitstoot en effecten inzichtelijk maken
- sluiten van de circulaire voedselketen (van voedsel naar rioolwater naar meststoffen). Minder gebruik van chemicaliën en andere verontreinigende hulpstoffen
- minder energie gebruiken (rwzi en gemalen) en meer opwekken

Big Brown Data.

Het 'bruine goud' aan het begin van de Corona pandemie was het even groot nieuws: onderzoekers van het "Keuringsinstituut voor Water Richtlijnen" (KWR) hadden resten van het virus aangetoond in het rioolwater, afkomstig van de ontlasting van besmette personen. Dat zou mogelijkheden bieden om de pandemie goed te monitoren en toekomstige uitbraken te voorkomen of te beperken. Eigenlijk is het rioolwater een soort

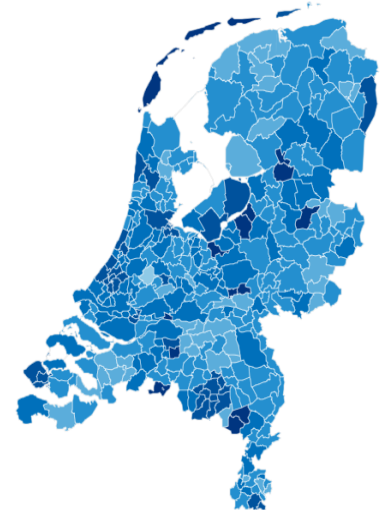
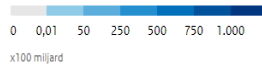
graadmeter voor de gezondheid van de bevolking. Ook zijn er mogelijkheden om gevaarlijke stoffen te monitoren zoals PFAS en zeer zorgwekkende stoffen en pesticiden. Het CDA is voorstander om nieuwe analyse technieken te ontwikkelen om virussen, zoals SARS, Covid, apenpokkenvirus, maar ook drugsresten, in het rioolwater vroegtijdig te herkennen.

Gemiddeld aantal virusdeeltjes in rioolwater per 100.000 inwoners

Deze kaart toont het gemiddeld aantal virusdeeltjes per 100.000 inwoners.

Per gemeente Per veiligheidsregio

Legenda

Waarde van maandag 22 augustus - zondag 28 augustus - Bron: RIVM

We willen:

- *in overleg met het RIVM de analyse van ziekteverwekkers blijven uitvoeren en zo mogelijk uitbreiden*
- *onderzoek naar andere kansrijke analyses, zoals bijvoorbeeld drugsafvalstoffen*

Vreemde flora en faunabeheer (exotisch, niet inheems).

Als gevolg van import en gebruik in particuliere vijvers verstoren exoten steeds meer het ecosysteem in het oppervlaktewater. De water aan- en afvoer wordt belemmerd en het recreatief gebruik van het oppervlaktewater wordt verstoord.

Het CDA vindt dat hieraan meer aandacht moet worden besteed en ziet het waterschap in dit kader dan ook, samen met provincie en gemeenten, als belangrijke en verantwoordelijke beheerders van de openbare ruimte.

Vroegtijdig signaleren en bestrijden is nodig om de gevolgschade te voorkomen en de kosten te beperken. Dit doen we door het beschermen van gebiedseigen planten en dieren door gebiedsgerichte aanpak van invasieve exoten. Bijvoorbeeld bij de Japanse duizendknoop doormiddel van grasbeheer, bij doormiddel van grasbeheer en intensief maaibeeld, de grote waternavel door maaibeeld en door het wegvangen van de Amerikaanse rivierkreeft.

Daarnaast kunnen dieren als ratten en beverratten onze dijken doorgraven en beschadigen. Ook dit vergt een adequate en zo mogelijk diervriendelijke bestrijding.

We willen:

- *exoten vroegtijdige signaleren en stevig aanpakken. Dit is nodig om de gevolgschade te voorkomen en de kosten te beperken. Denk aan de Amerikaanse rivierkreeft (meerdere soorten), de Japanse duizendknoop, reuze balsemien, Reuzenberenklauw, Jacobskruid (m.b.t. dierenwelzijn), enzovoort*
- *ratten en beverratten die onze dijken doorgraven en beschadigen op een adequate en zo mogelijk diervriendelijke wijze bestrijden*

Industriewater.

Verschillende bedrijfstakken maken gebruik van oppervlaktewater voor hun productieproces. Denk hierbij aan de productie van landbouwproducten, zoutwinning en dergelijke. Hiervoor is voldoende en schoon water een randvoorwaarde.

De kwaliteit van het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen kan door geavanceerde procesregelingen steeds beter worden beheerst. Hierdoor is het ook steeds beter geschikt als industriewater. Zeker ook als ook nog de geneesmiddelen verwijderd moeten worden.

We willen:

- *onderzoek naar kansrijke mogelijkheden voor hergebruik van het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen*
- *het opstellen van een toekomstvisie en -strategie voor de rioolwaterzuiveringen*

9. Waterschapslasten zijn betaalbaar

Het CDA wil dat er doelmatig en verantwoord met uw geld wordt omgegaan. Dat betekent dat we transparant willen zijn: wat geven we waaraan uit? Dat moet voor iedereen zichtbaar zijn. Rekeningen mogen niet worden doorgeschoven naar toekomstige generaties. Als de inkomsten niet toereikend zijn om alle plannen te betalen zullen ambities moeten worden bijgesteld, getemporeerd of soberder uitgevoerd.

Zorgvuldige kostenbeheersing.

Op deze wijze is er sprake van zorgvuldige kostenbeheersing door het waterschap, zowel in de schuldenlast als in de tariefontwikkeling. De tarieven voor de ongebouwde categorieën mogen bij stijging van de kosten procentueel niet afwijken van de tarieven voor de categorie gebouwd, tenzij dit op basis van aanvaardbare argumenten kan worden onderbouwd.

Het CDA hanteert 4 criteria waaraan de waterschapsbelasting moet voldoen:

1. Eerlijk (rechtvaardig)
2. Eenvoudig (niet te ingewikkeld, begrijpelijk)
3. Efficiënt (inningskosten laag houden)
4. Effectief (balans in kosten – heffing)

Het CDA bezigt het standpunt dat de vervuiler betaalt. Uit oogpunt van solidariteit wordt het kwijscheldingsbeleid voortgezet.

Samenwerken.

Door het samenwerken met omliggende waterschappen en in de waterketen (gemeenten, drinkwaterbedrijven en andere waterpartijen) worden kosten bespaard. Drinkwatergebruik, riolering en zuiveren zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Met gezamenlijk meten en monitoren en uitwisseling van gegevens wordt het inzicht vergroot, wordt kennis gedeeld en worden kosten bespaard. Bijvoorbeeld dat de waterbedrijven het drinkwater per wijk/dorp (rioleringsgebied) inzichtelijk maken. Dit kan dan worden vergeleken met de werkelijke afvoer van rioolwater naar de zuivering. Ook wordt ongewenste instroom van grondwater of oppervlaktewater in het riool zichtbaar gemaakt zodat gepaste maatregelen kunnen worden genomen.

We willen:

- een duurzame samenwerking met waterschap Noorderzijlvest, gemeenten, drinkwaterbedrijven en de provincies
- met de drinkwaterbedrijven samenwerken om het van Rijksoverheid gewenste 20% minder drinkwater gebruik te stimuleren
- dat het drinkwatergebruik, evenals het energie verbruik, per wijk en dorp jaarlijks inzichtelijk wordt gemaakt

Strategie Waterbedrijf Groningen

24/7 WATER. NATUURLIJK DICHTBIJ.

WATERBEDRIJFGRONINGEN.NL

Rapport "Waterschapsbelastingen: klaar voor de toekomst"

De Commissie Aanpassing Belastingstelsel heeft haar (concept)rapport "Waterschapsbelasting: klaar voor de toekomst" gepresenteerd. De kern van dit voorstel is dat het hart van het huidige belastingstelsel met de watersysteemheffing, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing blijft behouden.

Het CDA staat achter de intentie om de belastingbeginselen, waarbij de gebruiker en diegenen die de kosten veroorzaken betalen, beter toe te passen. Ook moet de aanpassing leiden tot een betere ondersteuning om uitdagingen als klimaatverandering, energietransitie en circulaire economie verder te brengen.

Het CDA bespeurt dat in de voorstellen de agrarische sector onevenredig meer lasten krijgt en heeft hiertegen meerdere keren al bezwaar gemaakt.

We willen:

- *de vinger aan de pols houden ten aanzien van de lastenverzwaring voor agrariërs*
- *bij investeringen nieuwe waarden ontwikkelen, bijvoorbeeld door een rioolwaterzuiveringstaak te zien als bron voor grondstoffen en energie (circulaire economie)*
  - *wij schuwen discussies over een verdienmodel voor het waterschap hierin niet. Daar waar dit door wet- en regelgevingen beperkt wordt, zoekt het CDA de landelijke overheid op om dit te veranderen*
- *dat er, om voldoende investeringen te kunnen blijven doen, constant gestreefd wordt naar hogere efficiëntie en kostenbesparing*
  - *het CDA vindt dat er zuinig met middelen moet worden omgegaan (ook als die middelen van andere overheden komen)*
- *door samenwerking met andere waterschappen en overheden een bijdrage leveren aan een hogere efficiëntie en kostenbesparing.*
- *lastenverzwaring en tariefstijging zoveel mogelijk beperken, al is een discussie hierover nooit te voeren zonder de vraag te stellen welke kerntaken het waterschap moet uitvoeren*
- *dat de kostenveroorzaker zelf betaalt, waarbij we de solidariteit niet uit het oog verliezen.*
- *een passend kwijtscheldingsbeleid*
- *vanuit de gedachte 'meer samenleving, minder overheid' werken aan een efficiëntere organisatie, waarbij de aansluiting met de samenleving centraal staat*
  - *waar mogelijk wordt met (buur)waterschappen samengewerkt en kennis en kunde gedeeld om kosten te besparen*
- *door koppeling met andere projecten in de openbare ruimte, het zogenaamde 'werk met werk' maken*
  - *dit zorgt voor kostenreductie en toename van de kwaliteit van de leefomgeving*
- *om het voorziene tekort aan technisch personeel het hoofd te bieden stevig inzetten op het aanbieden van opleidingen voor de watersector*

10. Colofon en verantwoording

Hermien Plas-Kerperin
Joke Wouda-Majoor
Wilte Everts
Jannes Paas
Henk Middendorp
Peter Roelofs
André Hammenga

Amendementen zijn vastgesteld in de gezamenlijke ledenvergadering Groningen en Drenthe d.d. 7 december 2022.

Wijzigingen zijn conform verwerkt in het program, d.d. 12 december 2022.

